

Příběh církevního dokumentu ve starém šrapnelu.

Tento příběh starého církevního dokumentu začal před 84 lety a jeho hrdiny jsou tehdejší správce kostela hřbitovní farář páter František Starý a dělostřelecký šrapnel z 1. světové války....

Dne 29. května 2009, v rámci rekonstrukce kostela sv. Cyrila a Metoděje na Brněnské ulici v Prostějově, bylo v souvislosti s budováním nové zpvědní místnosti nutné přesunout barokní sochu sv. Barbory, umístěnou pod hudebním kůrem. Při rozebírání betonového podstavce sochy došlo k nálezů Pamětního spisu, který tam vložil v listopadu roku 1926 tehdejší správce kostela P. František Starý. Protože svatá Barbora je patronkou horníků, sedláků, stavebních dělníků, kovářů, kameníků a také dělostřelců, umístil spis do 7,5 cm dělostřeleckého šrapnelového granátu z 1. světové války.

Možný nález byl očekáván pracovníky archívu Olomouckého arcibiskupství, protože jeho vedoucí PhDr. Karel Kavička při studiu archiválií narazil na informaci, kterou napsal 18. listopadu 1926 již zmíněný, páter František Starý. Tento kněz ve svém záznamu uvádí, že významný církevní dokument, týkající se původu výše uvedené sochy sv. Barbory vložil do skleněné lahvičky, a tu i s dokumentem do dělostřeleckého šrapnelu z 1. světové války, který pak uschoval do podstavce sochy.

I když byl tento nález tady předpokládán, všechny zúčastněné překvapil. Nikdo totiž nečekal, že granát bude kompletní. „Socha stávala ve starém špitále, pak v kostele svaté Barbory. Po jeho zrušení byla na chodbě staré radnice, kde k ní chodily babky zapalovat svíčky. Po obnově kostela ji přenesli na dvůr ke kostelu a umístili ji do výklenku na jižní straně lodi,“ popisuje historii Karel Kavička.

Na počátku dvacátého století socha svaté Barbory stávala u severního vchodu do kostela a nakonec od roku 1926 pod kůrem. „O tomto napsal záznam páter Starý, pamětní spis vložil do dělostřeleckého granátu a nechal ho zazdítk do betonového podstavce sochy. Při studiu archiválií pro publikaci o kostele svatého Cyrila a Metoděje jsem o tom našel zápis,“ vysvětluje Kavička.

Když v letošním roce začali dělníci v kostele budovat novou zpvědní místnost, Kavička je upozornil, že v podstavci sochy by měla být historická listina. „I tak nás nález překvapil. Spis totiž nebyl v prázdné nábojnici, ale šlo o skutečný, kompletní granát i s hlavicí z první světové války. Protože nález vypadal hrozivě a k jeho otevření se nikdo neměl, museli jsme povolat policii a pyrotechnickou službu,“ vypráví Kavička. Pyrotechnici se ke svaté Barboře hlásí jako ke své patronce. Je ochránkyní všech, kteří se dostanou do nebezpečí či ohrožení života.

Specialisty požádal, aby granát nezlíkvidovali standardním způsobem – tedy odstřelem - což by znamenalo ztrátu spisu. „Policie granát nejprve zrentgenovala. Když snímek potvrdil, že je uvnitř pamětní spis, pyrotechnici šrapnel demontovali a dokument mi předali. Spis je napsaný na tři sta let starém papíru z urbáře,“ popsal Karel Kavička.

Socha svaté Barbory vznikla na návrh akademického malíře Jano Köhlera. Barokní pískovcová socha je dílem neznámého umělce z roku 1720. Světice je v životní velikosti, má svatozář kolem hlavy, v rukou drží kalich s hostií a u nohou má věž. Sochu nechali zhotovit dědici zednického mistra Matěje Klingeise, jak o tom svědčí nápis na podstavci sochy: „In... et S. / CVRARVNT FIERI / HAER: KLINGEIS / MDCCXX“ tj. Ke cti svaté Barbory dali udělat dědicové Klingeisovi L. P. 1720.,

Historie kostela svatého Cyrila a Metoděje je plná zvrátů a dramatických okamžiků. Kostel byl postaven v polovině osmnáctého století nejprve jako kaple u hospice. V roce 1784 císař Josef II. však klášter zrušil. Kostel s pozemky a klášterem tehdy vydražila rakouská armáda. „Armáda v kostele zřídila skladiště a v boční kapli kovářnu. V budově hospice založila nižší důstojnickou školu, základ pozdější hranické vojenské školy. Teprve koncem devatenáctého století přešel kostel i s pozemky do majetku města,“ uvedl Karel Kavička. O záchranu kostela na konci osmdesátých let minulého století se proti vůli tehdejší totalitní moci zasloužili místní věřící.

Jak uvádí příslušníci Pyrotechnické služby Policie ČR, expozitura Frýdek – Místek, nalezený dělostřelecký granát si pan PhDr. Kavička převezl na pracoviště archívu do Olomouce, kde se ho pokoušel rozebrat. Poněvadž se mu rozebrání granátu nepodařilo a také jak později sám uvedl, měl obavy z neobvyklého nálezů a chtěl vyloučit případné nebezpečí, oznámil dne 4. června 2009 nález Policii ČR s požadavkem na rozebrání granátu a záchranu historicky cenné archiválie.

Prohlídka granátu na místě ukázala, že se jedná o 7,5 cm dělostřelecký šrapnel s našroubovanou náustnicí a časovacím zapalovačem. Na první pohled bylo vidět, že na granátu jsou provedeny dodatečné úpravy svařováním dvou na sobě uchycených náustnic. Následné rentgenologické prověření potvrdilo, že se uvnitř granátu skutečně nachází lahvička se svítkem. Po rozebrání této neobvyklé schránky bylo zjištěno, že celý vnitřní prostor je vyplněný parafínem. Po jeho vytavení horkovzdušnou pistolí, byl z těla granátu vyjmut skleněný flakón, uvnitř kterého se nacházel svítek ručního papíru, údajně pocházejícího z 200 let starého urbáře. Svítek, jak je i vidět na fotografiích, je opatřen čtyřmi pečetěmi pátera Františka Starého.

Zachráněný historický dokument Pyrotechnická služba, expozitura Frýdek – Místek předala Olomouckému arcibiskupství k jeho dalšímu využití.

Tento Pamětní spis i jeho "schránka" byly představeny návštěvníkům kostela při loňském patrociniu, které se slavilo v neděli dne 5. Července 2009. Bohoslužba v 9 hod. byla obětována za všechny kněze a farníky, kteří v roce 1988 v době totality tento zdevastovaný kostel svépomocně opravili. Při této příležitosti byla uspořádána malá výstavka, připomínající dramatické osudy kostela. Její součástí byl i nalezený šrapnel a v něm uložený Pamětní spis.

Autor:

Bc. Petr Osmančík

Redakčně upravil a doplnil:

Karel Ludvík

Fotografie:

Pyrotechnická služba Policie ČR, expozitura Frýdek – Místek

Prameny:

Kniha nálezů munice. Pyrotechnická služba Policie ČR, expozitura Frýdek – Místek

MFD 1. 7. 2009

Olomoucký arcidiecézní informátor OLDIN. 7 – 8 / 2009

Zrcadlo památek – Výběr článku z tisku. Národní památkový ústav - územní odborné pracoviště v Olomouci. 7/2009

